

**PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
SECUNDAIR ONDERWIJS**

Bachelorproef

Lichamelijke opvoeding Zwemlessen in Limburg

Voorwoord

Voor u ligt de bachelorproef “Zwemlessen in Limburg”. De bachelorproef is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de lerarenopleiding “Professionele Bachelor in het Secundair Onderwijs: lichamelijke opvoeding en Nederlands” aan Hogeschool PXL te Hasselt.

In de eerste plaats wil ik mevrouw Katrijn Mattijs bedanken om een zeer interessant onderwerp voor een bachelorproef voor te stellen. Ze heeft me zeer goed begeleid doorheen deze bachelorproef. Ik vond het zeer leerrijk om met haar te spreken over zwemlessen. Zonder haar tips en aanvullingen was deze bachelorproef er niet geweest.

Ik wil mijn moeder bedanken om mij doorheen de hele opleiding te steunen. Samen met mijn tante vormden zij mijn mentale steun tijdens het schrijven van deze bachelorproef. Een steun die ik zeer erg waardeer.

Ook wil ik alle redders, zwembadbeheerders en andere medewerkers op sportdiensten en zwemscholen bedanken. Dankzij hun medewerking heb ik zeer veel informatie kunnen samenbrengen in dit eindwerk. In het bijzonder wil ik de sportdiensten van Hasselt en Genk bedanken voor hun uitleg inzake het invoeren van de nieuwe leerlijn. Ik dank ook David De Wandel voor zijn bijdrage. Dankzij zijn uitgebreide uitleg tijdens het interview, kon ik deze bachelorproef verder uitwerken.

Tot slot wil ik al mijn medestudenten, vrienden en familie bedanken. Ze stonden zowel tijdens het proces van mijn bachelorproef, alsook tijdens de volledige opleiding achter mij. Zonder enige twijfel zijn zij ervan overtuigd dat ik een goede leerkracht zal worden.

Ik wens u veel leesplezier.

Laura Stevens

Mol, 6 juni 2018.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding	7
1 Wat is zwemmen?	8
2 Waar leert het kind zwemmen?	9
2.1 Privésgever.....	10
2.1.1 Praktijkvoorbeelden.....	11
2.2 Private onderneming	12
2.3 Zwemclub	12
2.4 Sportdienst	12
2.4.1 Praktijkvoorbeelden.....	12
2.5 School.....	12
3 Wie leert het kind zwemmen?	14
3.1 Opleiding	15
3.1.1 Vlaamse Trainersschool.....	15
3.1.2 Hogeschool en universiteit.....	16
3.1.3 Gezinssport Vlaanderen.....	17
3.2 Een overzicht.....	18
3.3 Bijscholing	20
3.4 Ervaring	20
4 Hoe leert een kind zwemmen?	21
4.1 Inleiding	21
4.2 Een nieuwe leerlijn	22
4.3 Een definitie 'kunnen zwemmen'	22

4.3.1	Praktijkvoorbeeld.....	24
5	Wat leert het kind tijdens het schoolzwemmen?	25
5.1	Kleuteronderwijs.....	25
5.2	Lager onderwijs.....	25
5.2.1	Gemeenschapsonderwijs.....	25
5.2.2	Katholiek onderwijs	26
6	Wat zijn mijn eigen ervaringen?.....	27
6.1	Privé.....	27
6.1.1	Privézwemles aan 1 kind	27
6.1.2	Private onderneming 1	27
6.1.3	Private onderneming 2	27
6.2	Zwemclub	28
6.2.1	Zwemclub 1	28
6.3	Conclusie.....	28
7	Eindconclusie	29
	Literatuurlijst	30
	Geraadpleegde werken.....	31
	Grafieken.....	32
	Artikels.....	32
	Figuren	32
8	Bijlagen.....	33
8.1	Bijlage 1: Interview met David De Wandel, Directeur Sportkaderopleidingen Zwemmen.....	33
8.2	Bijlage 2: Overzicht zwembaden en zwemscholen in Limburg	37
8.3	Bijlage 3: De verschillende actoren in het zwembad.....	40
8.4	Bijlage 4: Panathlonverklaring	42

Inleiding

Toen ik net 16 jaar was, ben ik begonnen met zwemles geven. Ik had geen ervaring, beschikte niet over een didactische of sporttechnische kwalificatie en kon toch onmiddellijk beginnen als privélesgever. Ik heb geprobeerd om zo goed mogelijk les te geven. Nadien ging ik aan de slag als lesgever op een zwemclub. Terwijl ik op school een opleiding volgde als leerkracht LO, volgde ik ook de cursus initiator zwemmen. Beide opleidingen zorgden ervoor dat ik mijn lesgeven in vraag ging stellen. Heb ik het wel goed gedaan? Wat had ik beter kunnen doen? Hoe kan ik in de toekomst mijn lessen aanpakken? Maar ik ging me ook vragen stellen over zwemlessen in het algemeen. Welke lesgevers hebben er ook voor gekozen om een goede opleiding te volgen? Hoe leer je een kind zwemmen? Wanneer kan je zeggen dat een kind kan zwemmen?

Op het moment dat ik het onderwerp voor mijn bachelorproef moest kiezen, kreeg ik een mail van mevrouw Katrijn Mattijs met de vraag om een onderzoek te doen naar de kwalificaties van lesgevers in de Limburgse zwemscholen. Dankzij haar heb ik de kans gekregen om een onderwerp uit te diepen dat me zeer nauw aan het hart ligt. Het is ontzettend belangrijk dat kinderen leren zwemmen. In de eerste plaats om veilig te zijn in en rond het water. Maar een zwemles moet verder gaan dan enkel veiligheid. Het is minstens even belangrijk dat een kind zich veilig voelt bij zijn lesgever en zich goed voelt bij het zwemmen. Zwemmen is niet alleen een levensreddende sport, maar ook een zeer gezonde sport die je kan helpen bij een actieve levensstijl.

Een goede lesgever zwemmen worden, is niet gemakkelijk. Er zijn veel mogelijkheden om lesgever te worden. Dat maakt het soms moeilijk om te zien wat de beste opleiding is die bij jou past. Deze bachelorproef geeft meer uitleg over de lesgevers die momenteel actief zijn in de Limburgse zwemscholen en de mogelijkheden tot het volgen van een opleiding tot zwemlesgever.

Deze bachelorproef biedt een antwoord op de vraag “Welke lesgevers waren in het schooljaar 2017-2018 in Limburg verantwoordelijk voor het leren zwemmen van kinderen?”

1 Wat is zwemmen?

In deze bachelorproef wordt onderzocht wie zwemlessen aanbiedt en welke kwalificaties de lesgevers hebben. Om te weten te komen wie zwemlessen aanbiedt, moet er eerst gedefinieerd worden wat er onder zwemmen wordt verstaan.

Bij het opzoeken van een definitie van zwemmen, komen verschillende mogelijkheden naar voren.

- ⇒ Zich door bepaalde geordende bewegingen in het water drijvend houden en voortbewegen. *(bron: aquo)*
- ⇒ Zwemmen is een watersport waarbij de zwemmer zich door middel van armen en beenbewegingen voortbeweegt in het water. Men onderscheidt recreatiezwemmen en wedstrijdzwemmen. Er zijn verschillende slagen waarmee men zich voortbeweegt: borstcrawl, schoolslag, rugslag en vlinderslag. *(bron: wikipedia)*
- ⇒ Zich gecoördineerd door het water voortbewegen. *(bron: wiktionary)*
- ⇒ Zich in het water drijvend houden en voortbewegen. *(bron: etymologiebank)*

Bij het schrijven van deze bachelorproef wordt de definitie van het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid VZW gebruikt. Naast het leren zwemmen, staat vooral veiligheid en durven centraal.

Zich doelmatig en efficiënt kunnen verplaatsen in het water met het oog op waterveiligheid.

~ ISB, 2014 ~

Leren zwemmen kan drie verschillende doelstellingen nastreven:

- ⇒ Zwemmen als competitiesport
- ⇒ Zwemmen als gezonde en levenslange bezigheid
- ⇒ Zwemmen als vorm van veiligheid in en aan het water

Als hier de eerder vernoemde definitie bij wordt genomen, dan wordt duidelijk dat in deze bachelorproef de doelstelling 'zwemmen als vorm van veiligheid in en aan het water' verder wordt uitgediept.

Het is de maatschappelijke plicht van de overheid ervoor zorgen dat elk kind waterveilig is.

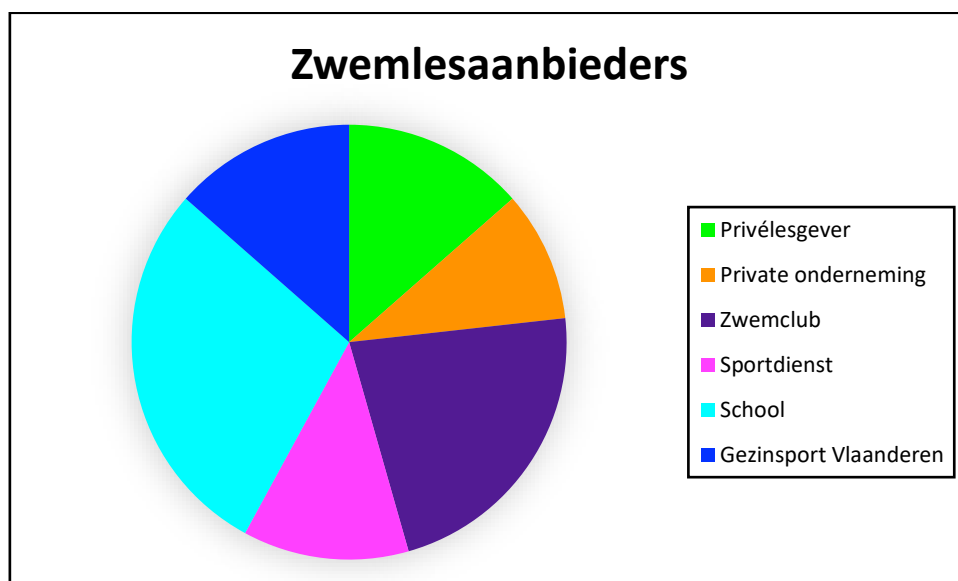
~ David De Wandel, Directeur Sportkaderopleidingen Zwemmen, 2018 ~

2 Waar leert het kind zwemmen?

In onderstaande grafiek staat een overzicht van alle zwemlesaanbieders die actief waren in het zwembad tijdens het afnemen van de steekproef. Er werd hen gevraagd voor welke zwemlesaanbieder zij werkten en over welk diploma zij beschikten.

	Initiator	Instructeur B	Trainer B	Trainer A	Leerkracht LO	Leerkracht kleuteronderwijs	Leerkracht lager onderwijs	Leerkracht secundair onderwijs	Watergewenningsmonitor	Andere	Geen	Totaal
Privésgever	16	1	0	1	6	4	2	0	3	3	10	46
Private onderneming	16	1	0	0	8	2	0	0	0	0	6	33
Zwemclub	39	4	5	5	1	1	1	0	0	0	20	76
Sportdienst	20	0	1	0	14	0	0	0	6	0	1	42
School	2	1	0	0	61	5	18	3	2	2	3	97
Gezinsport Vlaanderen	14	0	0	0	3	8	1	12	4	1	3	46
Andere	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Totaal	109	7	8	6	93	20	22	15	15	6	43	344

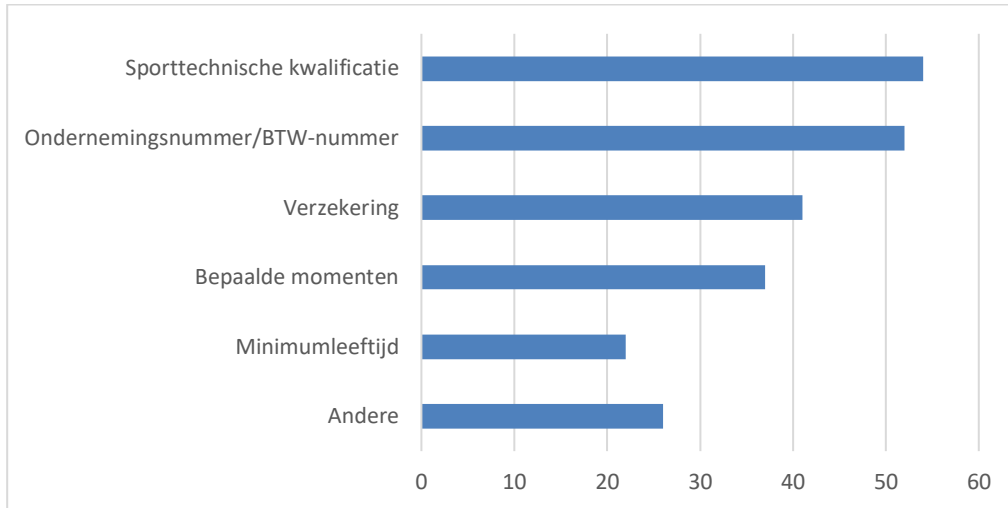

Grafiek 1: zwemlesaanbieders in Limburgse zwembaden

2.1 Privésesgever

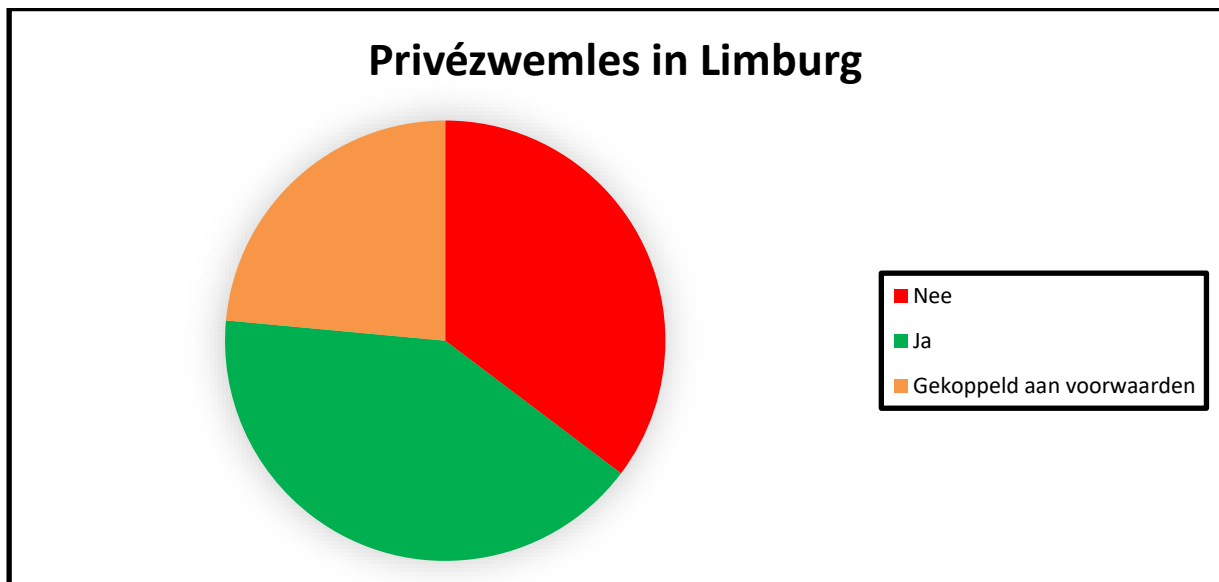
Als privésesgever heb je meestal geen kwalificatie nodig. Het zwembad kan een bepaalde kwalificatie wel als vereiste opstellen.

Uit het onderzoeksrapport 'Kerngetallen Overheidszwembaden 2013-2015' blijkt dat slechts 24% van de overheidszwembaden privézwemlessen niet toestaat. Wanneer dit wel is toegestaan, koppelt 63% van de zwembaden hier voorwaarden aan.

Grafiek 2: voorwaarden die aan externe privésesgevers gesteld worden

In Limburg is het in 7 zwembaden toegestaan om privéles te geven, in 6 zwembaden mag het niet en in 4 zwembaden werden er voorwaarden aan gekoppeld.

Grafiek 3: privézwemlessen in Limburg

2.1.1 Praktijkvoorbeelden

2.1.1.1 Tessenderlo

In De Vloetlijn in Tessenderlo moet je een aanvraag indienen om privélesgever te worden. Indien je aanvraag wordt goedgekeurd en je voldoet aan de opgelegde voorwaarden, kan je beginnen als lesgever. De privélesgever zal worden beoordeeld op basis van onderstaande criteria:

- Integer zijn
- Klantgerichtheid
- Samenwerken
- Nauwgezet zijn
- Voortdurend verbeteren

Bij het erkennen van de lesgever wordt rekening gehouden met alle informatie. Dit houdt ook de behaalde diploma's in. De gemeente Tessenderlo aanvaardt volgende diploma's:

- Master LO
- Bachelor LO/lager onderwijs/kleuteronderwijs
- Trainer A
- Trainer B
- Instructeur B
- Initiator

2.1.1.2 Sint-Truiden

Als je als privélesgever in het zwembad van Sint-Truiden wilt werken, dan moet je een aanvraag doen via de administratieve dienst van het zwembad. De zwembadbeheerder zal aan het schepencollege van de stad de nodige documenten voorleggen en een advies geven. Als de lesgever aan alle voorwaarden voldoet, krijgt de lesgever een erkenning gedurende 1 jaar.

De voorwaarden zijn:

- minstens 18 jaar
- een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid
- een sporttechnisch diploma
- een statuut als zelfstandige

2.1.1.3 Hasselt

In het Stedelijk Zwembad Kapermolen in Hasselt kan je enkel privéles volgen wanneer blijkt dat de groepszwemles aangeboden door de stad onvoldoende blijkt te zijn. Kinderen met een beperking, extra zorg, traag leerrendement kan hiervoor een aanvraag indienen. Deze lessen worden eveneens verzorgd door de lesgevers die ook de groepslessen aanbieden.

2.1.1.4 Genk

In het Stedelijk Zwembad van de stad Genk kan iedereen privézwemles volgen. Het kostenplaatje bedraagt 24 euro per zwemles en er zijn slechts 5 zwemlesgevers die deze lessen mogen geven. Alle lesgevers werden erkend door de sportdienst en geven ook zwemles bij de groepslessen van de stad.

2.2 Private onderneming

Private onderneming bieden zwemlessen aan tegen betaling en halen hier ook inkomsten uit. De officiële organisaties actief in Limburg zijn:

- ⇒ LAGO Dommelslag in Pelt
- ⇒ Sportoase in Beringen, Tongeren en binnenkort Lanaken
- ⇒ Aquadroom in Maaseik en Rotem
- ⇒ Mykonos in Hasselt

Belangrijk! Dit zijn enkel de officiële organisaties. Privépersonen die beschikken over een eigen zwembad kunnen ook zwemlessen aanbieden. Hier is geen enkele controle over.

2.3 Zwemclub

Er zijn 32 zwemclubs actief in Limburg. Ongeveer de helft is aangesloten bij de Vlaamse Zwemfederatie. Zij bieden zwemlessen aan tegen betaling van lidgeld. Dit gaat om een bedrag rond de 200 euro. Bij de clubs aangesloten bij de VZF is de kwalificatiegraad momenteel 54% (De Wandel, 2018).

2.4 Sportdienst

Op dit moment zijn er 8 sportdiensten in Limburg die zwemlessen aanbieden. De sportdiensten van Genk en Hasselt zijn ook actief in het uitwerken van de nieuwe leerlijn voor hun eigen zwemlessen en ook de andere actoren in hun zwembaden hierin mee te betrekken.

2.4.1 Praktijkvoorbeelden

2.4.1.1 Hasselt

In Hasselt wordt de watergewenning en het aanleren van de rugslag en crawl door de sportdienst gedaan. Nadien neemt de zwemclub over. Daar leert het kind schoolslag zwemmen en wordt de techniek van de rugslag en de crawl verbeterd.

2.4.1.2 Genk

In Genk wordt er overlegd met de Gezinsportfederatie, de zwemclub en de sportdienst zodat iedereen op dezelfde lijn zit. De Gezinsportfederatie is verantwoordelijk voor de zwemlessen voor kinderen tot 5 jaar. Nadien neemt de sportdienst het over. Zij leren het kind zwemmen volgens de nieuwe leerlijn. Het kind kan op het einde het diploma Orka behalen. Dit wordt afgenomen in overleg met de zwemclub. Als het kind slaagt, dan kan het kiezen tussen de zwemclub of de sportdienst voor het leren van een technisch genormeerde zwemslag.

2.5 School

Het ministerie van onderwijs stelt eindtermen op die ieder kind dient te behalen bij het behalen van een diploma lager onderwijs. Dit houdt in dat ieder kind zich veilig moet kunnen voelen in het water en moet kunnen zwemmen. Hoewel iedere school verplicht is om ervoor te zorgen dat alle leerlingen op het einde van het zesde leerjaar de eindtermen heeft bereikt, blijkt dat 1 op 10 scholen geen zwemmen aanbiedt in haar curriculum (VIGeZ, 2012). De reden hiervoor is het

maximumfactuur, ingevoerd in 2007-2008. Dit betekent dat de school niet zomaar alle kosten mag doorrekenen naar de ouders. Ze krijgt van de overheid werkingsgeld en dit wordt volgens het advies van de ouderraad besteed aan bepaalde activiteiten. Op die manier is het mogelijk dat scholen dit niet spenderen aan schoolzwemmen. Het vervoer naar het zwembad wordt steeds duurder en om te kunnen besparen schaffen veel scholen het schoolzwemmen af.

3 Wie leert het kind zwemmen?

'Zwemleraar, behaal eerst een diploma'

Door Luk Dewulf * Geschreven op 11 september 2014

De Vlaamse zwemfederatie wil dat meer privé zwemleraars zich diplomeren. Sommige redders en andere waterratten zien zwemles als een lucratieve bijverdienste. Maar er is ook een nadeel, er zijn ook privé zwemleraars die niet voldoende geschoold zijn waardoor de kwaliteit van lesgeven soms tegenvalt. Er is een grote vraag en je kan er goed je boterham mee verdienen, meent Sepp Meyers van de Vlaamse Zwemfederatie: er zijn voldoende mensen die na hun uren 1,2,3 uur per dag zwemles geven waarbij dat de prijzen kunnen variëren van 15 euro tot 40 euro per uur en dan is de optelsom snel gemaakt op het einde van de maand of op het einde van het jaar, dat is een mooie bijverdienste.'

De Vlaamse trainersschool biedt cursussen zwemleraar aan. Zo'n cursus is niet duur, hij kost rond de 100 euro. Wellicht schrikt het sommige mensen af om 60 uur les te volgen vooraleer je een diploma hebt. Er is op dit moment ook geen wettelijk kader hierover. Volgens experts zou het belangrijk zijn om een gekwalificeerd lesgever te hebben die voldoende kennis heeft, want eens je iets verkeerd hebt aangeleerd is het naar verluidt moeilijk om die fouten aan te leren.

Artikel 1: zwemleraar, behaal eerst een diploma

Volgens de Panathlonverklaring (Gent, 2004), de rechten van het kind in de sport, heeft ieder kind het recht om getraind en begeleid te worden door competente mensen. Dit betekent dat ieder kind dat leert zwemmen hier ook recht op heeft.

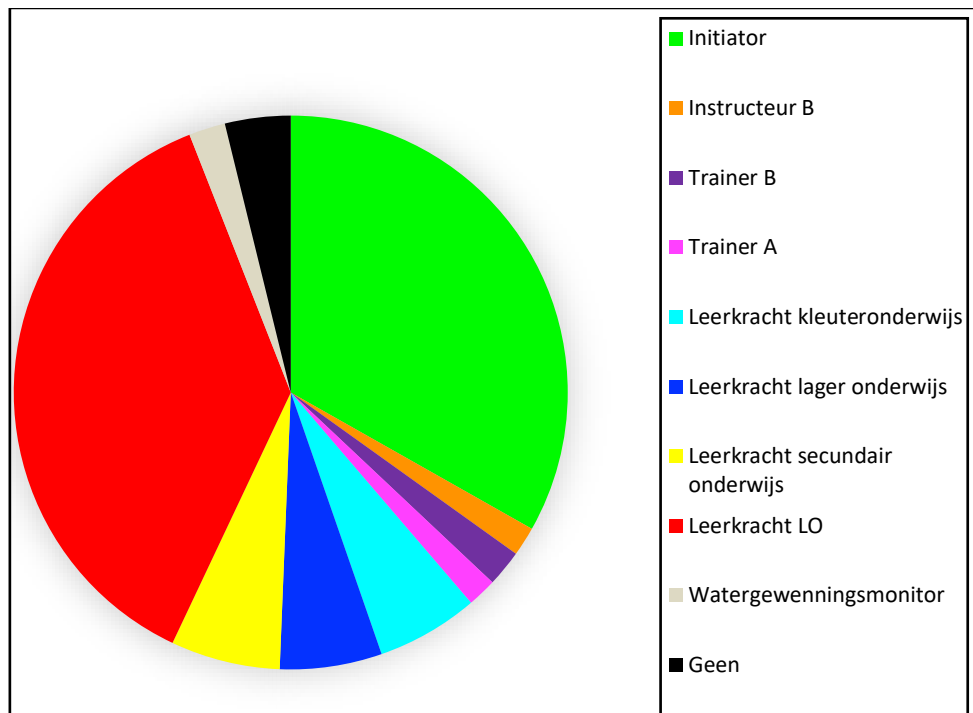
De VZF spreekt van een competente lesgever als

- De lesgever minstens zijn diploma initiator behaalde
- De lesgever regelmatig een bijscholing volgt
- De lesgever voldoende ervaring heeft kunnen opbouwen

Gezinssport Vlaanderen spreekt van een competente lesgever als het gaat om

- Pedagogisch geschoolden in de lichamelijke opvoeding
- Monitoren die een interne opleiding van gezinssport Vlaanderen hebben gevolgd
- Monitoren erkend door de Vlaamse trainersschool

Door het afnemen van steekproeven werd bevraagd aan de actieve lesgevers over welk diploma zij beschikten.

Grafiek 4: bevroegde diploma's in Limburgse zwembaden

We gaan ervan uit dat de kwaliteit van de les wordt bepaald door de sporttechnische bagage, alsook de didactische kwalificatie.

~ David De Wandel, Directeur Sportkaderopleidingen Zwemmen, 2018 ~

3.1 Opleiding

De VZF werkt voor het geven van opleidingen samen met de Vlaamse Trainersschool. In de voorwaarden voor het bekomen van een kwaliteitslabel van de VZF, moet de zwemclub proberen te voldoen aan een minimumpercentage gekwalificeerde lesgevers/trainers. Ze erkennen hierbij volgende diploma's:

- Diploma's behaald aan de VTS
- Professionele bachelor lichamelijke opvoeding
- Academische bachelor lichamelijke opvoeding

3.1.1 Vlaamse Trainersschool

De Vlaamse Trainersschool werd op 1 januari 1994 opgericht. Deze werkt als een samenwerkingsverbond tussen Sport Vlaanderen, de Vlaamse universiteiten met een opleiding LO (VUB, UGent, KU Leuven) en de Vlaamse sportfederatie vzw (VSF) als vertegenwoordiger van alle door de Vlaamse overheid erkende sportfederaties. Op 24 april 1998 werd door de stuurgroep VTS beslist om ook de hogescholen met een opleiding LO hieraan toe te voegen.

Door dit samenwerkingsverbond slaagt de sportsector erin om de kwalitatieve opleidingsverstrekkers samen te brengen (vrijwilligers en professioneel georiënteerden, breedtesport en topsport). De Vlaamse Trainersschool is officieel erkend als uitvoerend orgaan om de decretale opdracht van het Sport Vlaanderen inzake sportkaderopleiding te helpen realiseren. Men realiseert deze opdracht door het verstrekken van opleidingen, functioneert als erkenningsorgaan voor de

kwalficatie in de sport, functioneert als kenniscentrum, functioneert als adviesorgaan en tenslotte verleent de VTS haar medewerking bij de uitbouw van sportkaderopleiding via partnerships met andere sportinstellingen.

De VZF stelt in haar beleidsnota 2017-2020 om naar een nog hogere kwalificatiegraad te streven. Polsend naar een doel voor de toekomst, wenst de VZF ervoor te zorgen dat alle lesgevers minimaal initiator zijn. Dit is waarschijnlijk echter een utopie door het vele komen en gaan binnen de lesgevers in de zwemschool (De Wandel, 2018).

Kwalificatie	Functie
Initiator	<p>Lesgever zwemschool</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geeft watergewenning, maakt de kinderen vaardig en waterveilig • Leert de kinderen zwemmen in een genormeerde slag
Instructeur B	<p>Zwemschoolverantwoordelijke Techniektrainer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leidt de zwemschool en begeleidt de initiator • Geeft techniektraining/vervolmaking aan sport- of competitiezwemmers
Trainer B	<p>Hoofdtrainer Trainer sportzwemmers/competitiezwemmers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Traint potentieel nationale competitiezwemmers
Trainer A	<p>Hoofdtrainer Trainer competitiezwemmers/topzwemmers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Traint potentieel internationale competitiezwemmers

Figuur 1: overzicht VTS-kwalificaties zwemmen naar functies

3.1.2 Hogeschool en universiteit

Er kan een opleiding gevolgd worden als

- Professionele bachelor kleuteronderwijs
- Professionele bachelor lager onderwijs
- Professionele bachelor secundair onderwijs
- Professionele bachelor sport en bewegen

Het volgen van bovenstaande opleidingen kan leiden tot een vrijstelling op het algemeen gedeelte van de VTS-opleidingen, maar kan niet worden gelijkgesteld met een initiator.

Het is niet omdat je een goede lesgever bent, dat je per definitie alle sporten goed kan aanbrenge. Daarom geeft men vanuit de VTS een vrijstelling voor het algemeen gedeelte.

~ David De Wandel, Directeur Sportkaderopleidingen Zwemmen, 2018 ~

Er kan een opleiding gevolgd worden als

- Professionele bachelor lichamelijke opvoeding
- Academische bachelor lichamelijke opvoeding

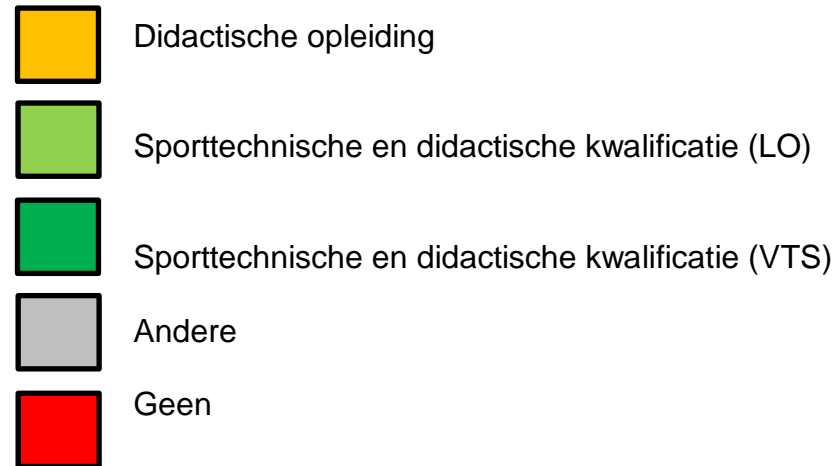
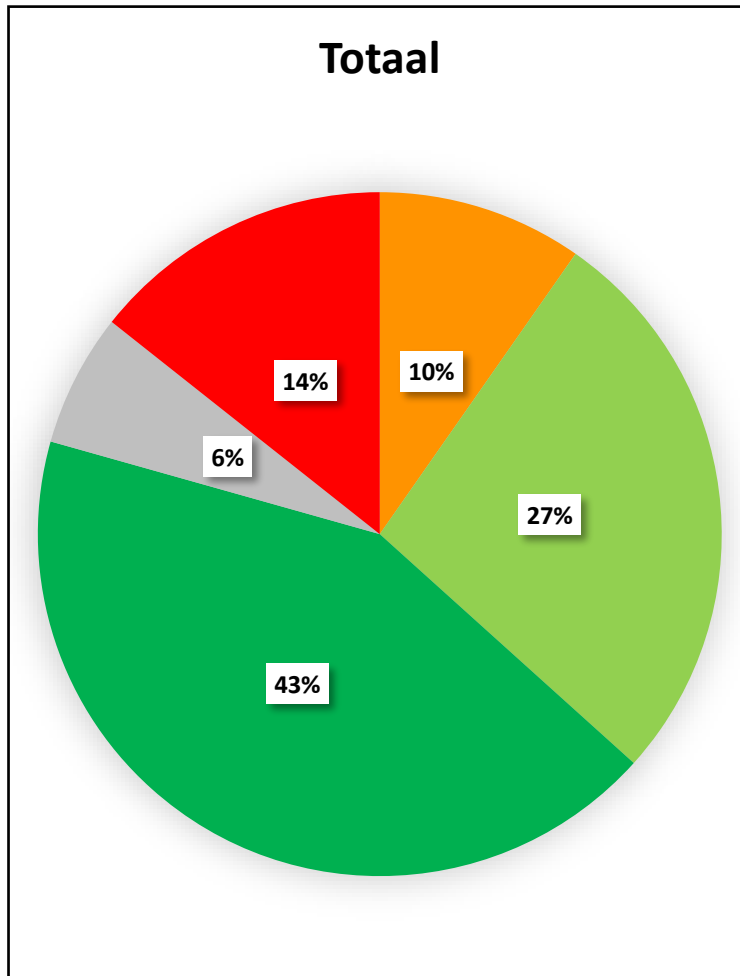
Een professionele of academische bachelor LO wordt geassimileerd met de initiator zwemmen.

3.1.3 Gezinsport Vlaanderen

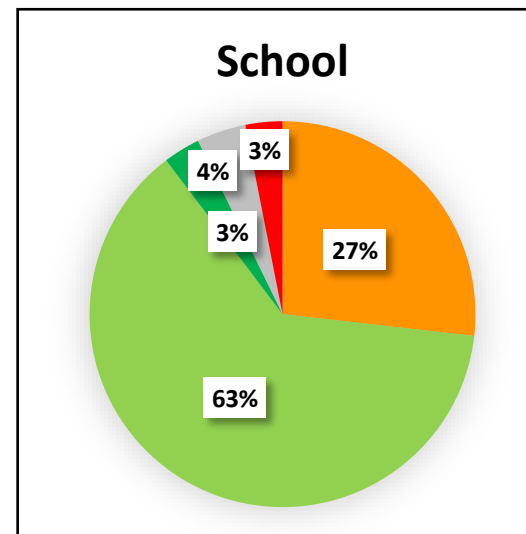
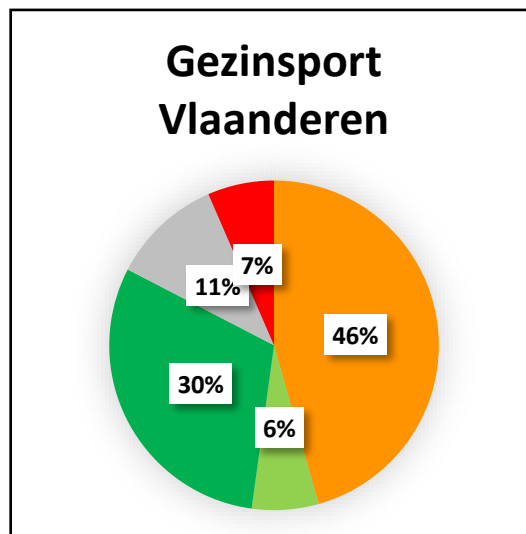
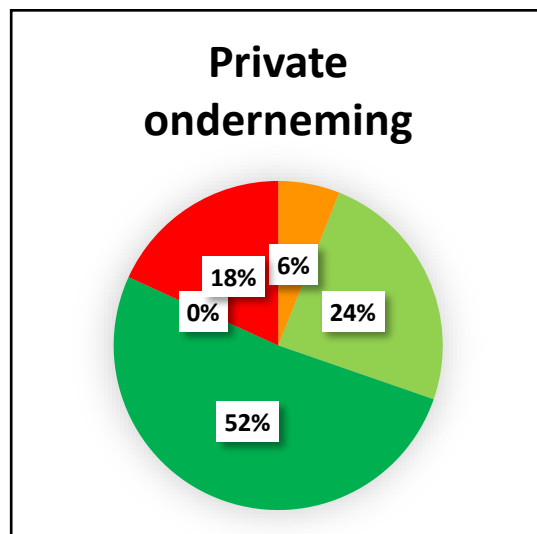
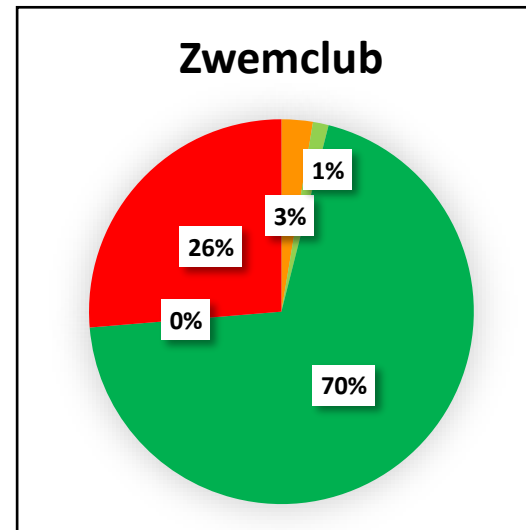
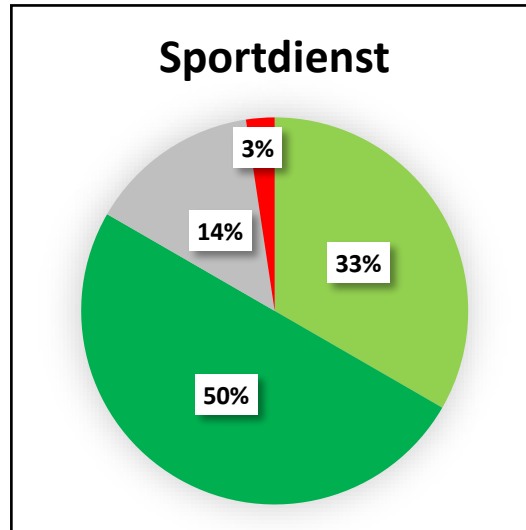
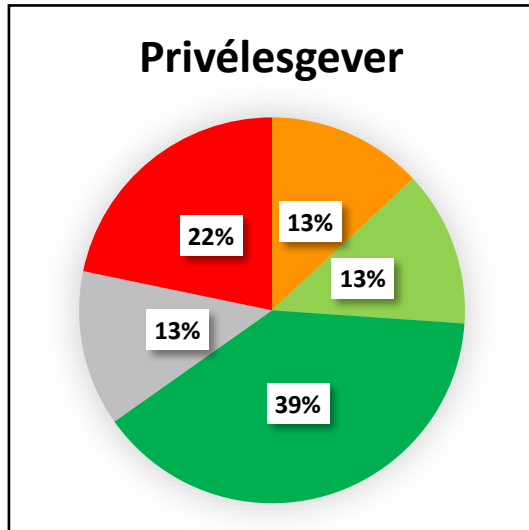
- Opleiding monitor watergewenning

Een opleiding tot monitor watergewenning is meer beperkt in aantal uren opleiding dan een initiatoropleiding van VTS. Deze opleiding biedt een starterspakket aan voor zwemlesgevers die zich willen verdiepen in het lesgeven aan jonge kinderen. Deze opleiding wordt ook gekoppeld aan stage. Zo kan de cursist de opgedane kennis toepassen in de praktijk.

3.2 Een overzicht

In totaal beschikte 21% van alle lesgevers over enkel een didactische kwalificatie, waarbij vooral bij Gezinsport Vlaanderen veel leerkrachten actief waren. Een kwart van de actieve lesgevers had gestudeerd voor leerkracht LO. Zij werken voornamelijk in scholen, waarbij ze hulp krijgen van andere leerkrachten. Bijna 4 op 10 lesgevers volgde een opleiding aan de Vlaamse Trainersschool en zijn hoofdzakelijk actief in de zwemclub. Andere diploma's die werden opgegeven waren het diploma A-B-C-instructeur, initiator reddend zwemmen, WASA-monitor. Slechts 14% beschikte niet over een didactische of sporttechnische kwalificatie.

3.3 Bijscholing

Clubs, verenigingen en sportdiensten kunnen een aanvraag doen bij de VZF om een bijscholing te organiseren. Onderstaande onderwerpen zijn mogelijk:

- Multimove in en rond het water
- Leerlijnen vier zwemstijlen: foutenanalyse en remediëring
- Leerlijnen basis start en tuimelkeerpunt
- Basisvaardigheden
- Watergewenning
- Zwemschoolstructuur en ISB-zwembrevettenlijn

Buiten de bijscholingen die de VZF aanbiedt, kan een zwemclub ervoor kiezen om een eigen bijscholing te organiseren.

Behalve VZF zijn er nog andere organisaties die bijscholingen aanbieden: ISB, Gezins sport Vlaanderen, Sporta, Recreas.

3.4 Ervaring

Je kan ervaring opdoen in elke zwemschool. Het is belangrijk dat de persoon die ervaring opdoet, leert reflecteren over zijn eigen functioneren.

Zwemscholen kunnen ervoor kiezen om een verantwoordelijke zwemschool of coördinator aan te stellen. Bij voorkeur is dit minstens een instructeur B. Het is de taak van de instructeur B om de initiator zwemmen te begeleiden bij het lesgeven en bij te sturen.

Een belangrijke tool bij zelfreflectie is de reflectiecirkel van Korthagen.

Figuur 2: Reflectiekringel van Korthagen

4 Hoe leert een kind zwemmen?

4.1 Inleiding

Verdrinking blijkt de tweede grootste doodsoorzaak bij minderjarigen te zijn. In Europa komen ongeveer 5000 kinderen per jaar komen te overlijden ten gevolge van verdrinking. Een kwart van dat aantal heeft zwemles gehad (Pas op, kijk uit!, 2014). Het is belangrijk dat een kind naast het beheersen van een zwemslag ook enkele vaardigheden beheerst die verdrinking kunnen voorkomen.

Hondjesslag niet langer taboe in zwemles: “Als kind zich maar kan redden”

In de zwemlessen op school lag tot nu de nadruk veelal op het overbruggen van 25 meter in bijvoorbeeld schoolslag. Maar experts zijn tot de vaststelling gekomen dat het beter is de kinderen 50 meter te laten zwemmen. Of dat nu in crawl is of in hondjesslag, is niet van belang. Wat telt, is dat het kind zich in het water weet te redden met een aantal vaardigheden.

“Vroeger ging men na de watergewenning meteen over op technisch zwemmen”, zegt David Nassen, directeur van het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en recreatiebeleid (ISB). “Eigenlijk sloeg men een fase over: die van leren overleven in het water. Men deed wel eens een oefening waarbij men de kinderen in het diepe deel van het zwembad van het trapje liet gaan, om zich langs de kant van het zwembad te verplaatsen. Maar vervolgens werd eerst een bepaalde slag aangeleerd, voor men in het diepe mocht.”

Voortaan moeten kinderen zich eerst en vooral leren beredderen, ook in diep water. “Ik maak graag de vergelijking met de nieuwe manier van leren fietsen”, zegt David Nassen. “Vroeger mochten kinderen direct fietsen met zijwieltjes, zonder dat ze eerst leerden evenwicht te houden. Dat leren ze nu wel, door eerst te trappelen met een loopfietsje.” In het zwembad zullen ze eerst onder begeleiding van een leerkracht leren hoe het voelt om kopje onder te gaan, zodat ze vooral niet in paniek schieten. Pas wanneer ze kunnen evenwicht houden als ze zich verplaatsen in het water - en dat mag gerust met hondjesslag - is er sprake van leren zwemmen.

En ook ‘zwemmen’ op zich kreeg een nieuwe definitie. Schoolzwemmen moet van kinderen immers geen competitiezwemmers maken. Ze moeten zich doelmatig en veilig kunnen voortbewegen in het water. “Kinderen zullen dus niet horen dat ze hun armen en benen in een hoek van 90 graden moeten houden, maar mogen zich op meer natuurlijke wijze voortbewegen. Met die aanpak kan iedereen de eindtermen in het basisonderwijs halen, ook al wordt er in sommige scholen bekibbeld op zwemuren. De kinderen zullen voldoende basis hebben om later zwemsporten te leren zoals triatlon of waterpolo, of gestructureerde zwemslagen in een zwemclub.”

Artikel 2: Hondjesslag niet langer taboe

Kunnen zwemmen kan niet langer getest worden volgens de klassieke zwemtest waarbij het afstandszwemmen wordt geëvalueerd, maar er wordt gekeken of het kind kan omgaan met verschillende situaties die zich kunnen voordoen in het zwembad. Het kind beheerst dus buiten het klassieke zwemmen ook andere zwemvaardigheden.

4.2 Een nieuwe leerlijn

In de herfst van 2014 ontvingen alle zwembadcoördinatoren, sportpromotoren, vakleerkrachten en zwemschoolcoördinatoren de informatie van de nieuwe leerlijn zwemmen. Deze werd opgericht om de leerlijn eenvormig te maken voor heel Vlaanderen. Hiervoor werd eerst gekeken naar de definitie van zwemmen. Het creëren van deze eenvormige leerlijn is het gevolg van de versnippering in het zwemlandschap. Er zijn veel verschillende organisaties die zwemlessen aanbieden. Er zijn verschillende mogelijkheden om een opleiding tot zwemlesgever te volgen. Sommige verenigingen werken ook met ongediplomeerde lesgevers. Baan 4 hoopt met deze nieuwe leerlijn terug te komen tot een eensgezinde zwemwereld.

4.3 Een definitie 'kunnen zwemmen'

Voor 2014 werden watergewenning en leren zwemmen als twee aparte componenten gezien. De nieuwe leerlijn koos ervoor om deze twee elkaar te laten overlappen. Deze nieuwe overlapping werd het 'overlevingszwemmen'.

Definitie voor 2014

⇒ Zich gecoördineerd door het water voortbewegen. (Wiktionary, 2009)

Definitie na 2014

⇒ Zich doelmatig en efficiënt kunnen verplaatsen in het water met het oog op waterveiligheid. (ISB,2014)

Deze nieuwe definitie wordt vertaald in een stappenplan dat werd verwerkt in de diploma's van Fred Brevet.

1. Kantveilig

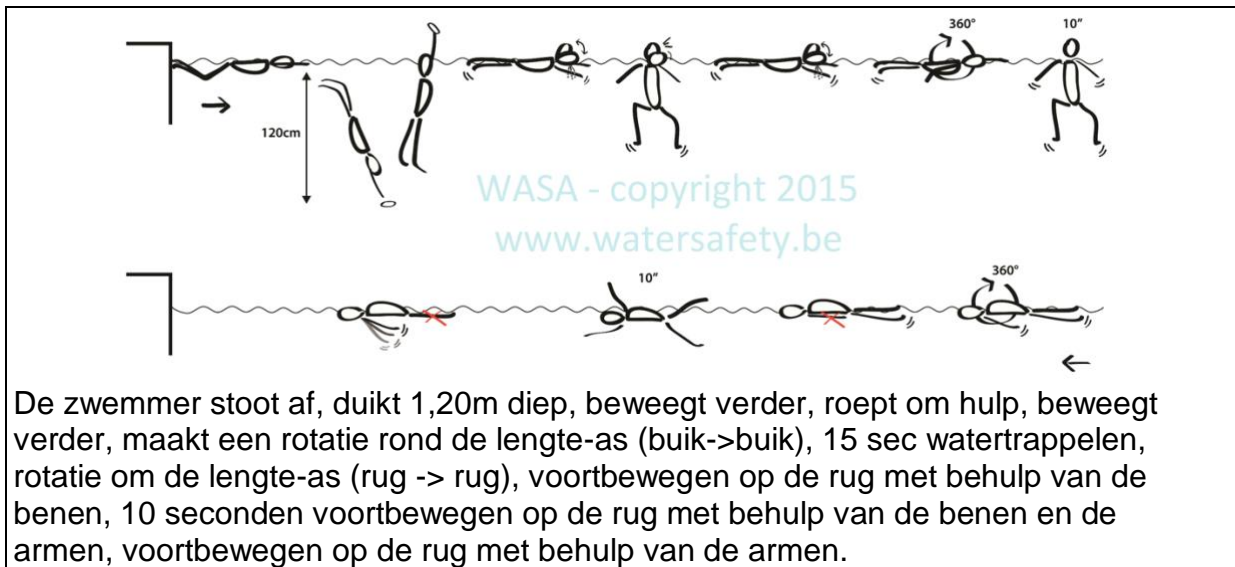
2. Waterveilig

3. Globale vorm van een zwemstijl

4. Beheersen van een zwemstijl

Figuur 2: stappenplan nieuwe leerlijn

Alvorens een kind naar niveau 3 kan overstappen, moet het de WASA-test afleggen. Vanuit WASA wordt aangeraden om de opleiding tot brevetafnemer te volgen. Je leert om te beoordelen op basis van de juiste criteria en op basis van deze observatie een foutenanalyse op te stellen.

De zwemmer stoot af, duikt 1,20m diep, beweegt verder, roept om hulp, beweegt verder, maakt een rotatie rond de lengte-as (buik->buik), 15 sec watertrappelen, rotatie om de lengte-as (rug -> rug), voortbewegen op de rug met behulp van de benen, 10 seconden voortbewegen op de rug met behulp van de benen en de armen, voortbewegen op de rug met behulp van de armen.

Figuur 2: WASA-test met uitleg

WASA biedt verschillende opleidingen en bijscholingen aan

- Introductie tot de nieuwe leerlijn, het watersafetyconcept en de safetybrevetten
Dit gedeelte werd ondertussen geïntegreerd in de nieuwe initiatorcursus zwemmen.
- Brevetafnemer safetytest
- Opleiding tot WASA-monitor
- Opleiding tot WASA-instructeur

Belangrijk! WASA werd opgericht in augustus 2015. Zij hebben bij de opstart enkele opleidingen georganiseerd, maar sindsdien werden er geen nieuwe opleidingen meer georganiseerd.

Figuur 4: brevetten Fred Brevet

4.3.1 Praktijkvoorbeeld

4.3.1.1 Hasselt

De Sportdienst van Hasselt organiseerde bij het invoeren van de nieuwe leerlijn een infovergadering voor alle ouders van de kinderen van de zwemschool. Ze probeerden tijdens de uitleg alle foute vooroordelen van de ouders te ontkrachten en de juiste stelling te verdedigen.

4.3.1.2 Genk

In Genk werken alle actoren volgens de nieuwe leerlijn. Omdat elk deel van het zwemlesproces door een andere aanbieder wordt gegeven, is een goede communicatie noodzakelijk. Zij kiezen ervoor om bij het afstandszwemmen de schoolslag aan te leren. De sportdienst heeft door ervaring gemerkt dat deze slag het gemakkelijkste is om aan te leren bij jonge kinderen.

5 Wat leert het kind tijdens het schoolzwemmen?

Ieder kind zou na het beëindigen van de lagere school minstens 25m moeten kunnen zwemmen. Nadien kunnen secundaire scholen ervoor kiezen om dit aan te bieden, maar zij zijn hier niet toe verplicht.

5.1 Kleuteronderwijs

In de eindtermen wordt er niet gesproken over doelstellingen die moeten worden bereikt in het zwembad.

5.2 Lager onderwijs

1.24	De leerlingen kunnen ongeremd en spelend bewegen in het water.
1.25	De leerlingen voelen zich veilig in het water en kunnen zwemmen.

Figuur 5: eindtermen zwemmen basisonderwijs

Elke leerling in het lager onderwijs heeft recht op 1 jaar gratis zwemmen. De school moet gedurende één schooljaar de vervoerskosten en inkom van de leerling betalen voor de zwemles.

5.2.1 Gemeenschapsonderwijs

In het leerplan van het Gemeenschapsonderwijs wordt duidelijk toegelicht hoe zij wensen dat leerkrachten de nieuwe leerlijn zwemmen gebruiken in de zwemles.

De belangrijkste doelstellingen zijn dan ook watersafety en een brede motorische ontwikkeling.

Concreet betekent dat dat het kind zichzelf veilig en goed moet voelen in het water en zichzelf moet kunnen behelpen wanneer het onverwachts in het water zou terecht komen. Het kunnen zwemmen van een lengte is niet hetzelfde als veilig zijn in het water.

Figuur 4: leerlijn zwemmen in het Gemeenschapsonderwijs

5.2.2 Katholiek onderwijs

Vanaf 1 september 2018 geldt het nieuwe leerplan van het Katholiek Onderwijs. Dit leerplan gaat gefaseerd ingevoerd worden. In dit leerplan werd een duidelijke leerlijn zwemmen geformuleerd, gekoppeld aan leeftijd. De algemene doelstelling die wordt nagestreefd is het kind leren zich doelmatig en veilig voortbewegen in het water. De einddoelstelling komt overeen met de nieuwe brevettenreeks van Fred Brevet, ingevoerd door ISB.

Figuur 7: leerlijn zwemmen in het Katholiek Onderwijs

6 Wat zijn mijn eigen ervaringen?

6.1 Privé

6.1.1 Privézwemles aan 1 kind

Ik heb 1 jaar privéles gegeven aan 1 kindje. De ouders waren dringend op zoek naar een lesgever omdat de wachtlijsten zo lang zijn. Er werd niet gevraagd naar diploma. Het voordeel was dat ik op maat van het kind kon werken. Ik moest geen rekening houden met niveauverschillen. Je kan op deze manier ook heel gemakkelijk insprijgen op de wensen van de ouders. Doordat er niet gevraagd wordt naar het diploma van de lesgevers kan iedereen dit geven en kan hierdoor de kwaliteit in vraag gesteld worden.

6.1.2 Private onderneming 1

Ik geef sinds september les in een private zwemschool. Het is een heel klein zwembad dus het basisidee van deze lessen is dat de kinderen leren hun hoofd boven water houden. De kinderen kunnen niet staan, het zwembad is 1,5m diep. Hierdoor moet ik als lesgever elk kind begeleiden. De actieve lestijd ligt heel laag. De kinderen zwemmen met blokjes omwille van de veiligheid, maar dit leidt tot een verkeerde ligging in het water. De eigenaar heeft me gezegd dat techniek niet primeert. Eén lessenreeks bestaat uit 12 lessen en op deze termijn moeten de kinderen schoolslag beheersen. Door het gebrek aan tijd leren de kinderen schoolslag met hoofd boven water. Dit leidt tot een "verticale" schoolslag. De kinderen worden niet ingedeeld in niveaugroepen met als gevolg dat er zeer grote niveauverschillen zijn binnen éénzelfde groep. De extra lesgever, die mij ondersteunt, heeft geen didactisch of sporttechnische kwalificatie. Ik ben geschokt door de manier waarop hij met kinderen omgaat als ze bang zijn of iets niet willen doen.

6.1.3 Private onderneming 2

Sportoase biedt zwemlessen aan vanaf dat het kind leert om te wenen aan het water tot het kind 25m kan zwemmen. Ze werken met niveaugroepen waarbij alle doelstellingen per groep duidelijk worden geformuleerd. De kinderen zitten maximum met 10 kinderen per lesgever. Na elke lessenreeks wordt meegedeeld wie er een groepje kan opschuiven. De lesgever kan wekelijks evalueren en dit wordt bijgehouden zodat invallers hierop kunnen terugvallen. In elk centrum van Sportoase werd een zwemschoolverantwoordelijke aangeduid. Deze kreeg de opdracht om voor één of twee groepen de lesvoorbereidingen voor 10 weken uit te schrijven. Ik heb deze nooit ontvangen en ook de andere lesgevers werken hier niet mee. Zwemclub DBT werkt verder met de kinderen die na hun diploma 25m willen verder werken aan een goede techniek. De trainers zijn niet tevreden met de techniek die de kinderen aangeleerd krijgen tijdens de zwemlessen in Sportoase. Ik vind dat de organisatie goed in elkaar steekt, maar dat heel wat collega's te weinig inhoudelijke kennis hebben om deze zwemlessen te geven.

6.2 Zwemclub

6.2.1 Zwemclub 1

Ik heb één jaar lesgegeven op de zwemschool van de competitiezwemclub van Hasselt. Er is mij nooit duidelijk gezegd wat de kinderen zouden moeten kunnen. Dit ben ik gaandeweg te weten gekomen. De groepjes waren klein. Ik had slechts 5 kinderen in mijn groep. Doordat de verwachtingen van elk groepje niet duidelijk werden gecommuniceerd met nieuwe lesgevers, was de doorstroming bijna onbestaande. Bijna elke lesgever was een (ex)-zwemmer.

De lesgevers werden wel gestimuleerd om na verloop van tijd een opleiding te volgen van VTS, maar dit was geheel vrijblijvend.

6.3 Conclusie

Ik zou nog heel graag willen lesgeven op de zwemclub. Ik weet dat mijn huidige zwemclub heel georganiseerd is, een gestructureerde werking heeft, belang hecht aan didactische en sporttechnische kwalificaties. Door de huidige goede werking is het wel heel moeilijk om te innoveren. Het bestuur staat niet echt open voor vernieuwing.

In een officiële private onderneming, zoals Sportoase, zou ik volgend schooljaar les willen geven. Zij werken eerst aan durf en waterveiligheid, wat ik alleen maar kan toejuichen. Het is moeilijker wanneer je afwezig bent. Je wordt dan vaak vervangen door lesgevers zonder kwalificatie, waardoor deze lessen vaak verloren gaan.

Tenslotte zou ik toch nog graag het belang van privézwemlessen willen benadrukken. Ik ben zeker geen voorstander van het vrij toestaan van privélessen. De zwembadbeheerder moet dit goed organiseren, bv lesgeverspas Antwerpen. Ieder kind heeft er baat bij om een bepaalde periode individueel les te volgen. De lesgever kan op maat van het kind werken. Het is wel noodzakelijk dat deze lesgever over een didactische kwalificatie bij watergewenning en een sporttechnische kwalificatie bij zwemles beschikt.

7 Eindconclusie

Er zijn veel zwemlesaanbieders in Limburg actief. Vooral scholen spelen een grote rol in het leren zwemmen van kinderen. Ieder kind zou moeten kunnen zwemmen na het afstuderen in het zesde leerjaar. Helaas is dit door de beperkte mogelijkheden van scholen vaak onvoldoende. Er zijn na de schooluren nog veel aanbieders actief die zich hiervoor inzetten. Vroeger waren dit voornamelijk GSV en zwemclubs, maar zij krijgen nu steeds vaker concurrentie van private ondernemingen. Stedelijke zwembaden zijn duur, dus schakelen steden en gemeenten vaak een externe partner in. Deze wil graag zelf zwemlessen aanbieden om hieruit inkomsten te genereren.

De vele gesprekken met zwembadbeheerders, sportdiensten, VZF en andere zwemscholen laten duidelijk merken dat er steeds meer belang gehecht wordt aan het aantrekken van gekwalificeerde lesgevers. Op dit moment is de vraag echter zo groot, dat niet iedere zwemlesaanbieder een 100% gekwalificeerd zwemlesgeversteam kan samenstellen.

Opleidingen moeten veel belang hechten aan de eerste fasen van het leren zwemmen. Een kind moet in de eerste plaats veilig zijn aan en in het water. Hiervoor moet de lesgever beschikken over een pedagogische kwalificatie en kennis over watergewenning. Wanneer het nadien een genormeerde zwemslag aanleert, moet de lesgever die hiervoor verantwoordelijk is, beschikken over een sporttechnische kwalificatie. Op deze manier kan het kind op de correcte manier een techniek aangeleerd krijgen. Eens een fout wordt aangeleerd, is het zeer moeilijk om deze af te leren. Een basiskennis krijg je hiervan al mee in de opleiding initiator of in de lerarenopleiding lichamelijke opvoeding.

De nieuwe leerlijn biedt zeker een grote meerwaarde. Het kind leert enkele zeer belangrijke vaardigheden die noodzakelijk zijn om veilig te zijn in en rond water. Als je dit vraagt aan ouders, dan zullen zij dit zeker aanhalen als belangrijkste reden om hun kind op zwemles te sturen. Het blijft wel belangrijk om tijdens het leren van deze vaardigheden de uiteindelijke doelstelling van de zwemles niet uit het oog te verliezen. Dit betekent dat de lesgever tijdens het aanleren van deze vaardigheden rekening moet houden met de zwemslagen die het kind uiteindelijk zal moeten leren.

Tenslotte kan ik niet anders dan me aan te sluiten bij de mening van David De Wandel. Een goede lesgever is iemand die zowel didactisch, als sporttechnisch sterk in zijn schoenen staat. Ik zou hier nog graag aan willen toevoegen dat een lesgever een zwemles moet geven vanuit intrinsieke motivatie. Een lesgever die intrinsiek gemotiveerd is, zal zichzelf in vraag stellen en elke mogelijkheid tot verbetering met twee handen grijpen. Dit is wat een goede lesgever maakt.

Literatuurlijst

- Aquadroom. (2018, 01 01). *Zwemlessen*. Opgeroepen op 03 14, 2018, van Aquadroom: www.aquadroom.be
- Benaets, G., Eelbode, B., Eggermont, B., Frederix, D., Leen, T., Maes, E., . . . Wynands, M. (2005). Met baby's, peuters en kleuters in het zwembad, Van watergewenning tot zwemmen. In G. enaets, B. Eelbode, B. Eggermont, D. Frederix, T. Leen, E. Maes, . . . M. Wynands, *Met baby's, peuters en kleuters in het zwembad, Van watergewenning tot zwemmen* (p. 147). /: Gezinssportfederatie VZW.
- BLOSO. (2012, maart). www.bloso.be/sportdatabank. Opgeroepen op juni 15, 2016, van www.bloso.be: <http://www.bloso.be/SPORTDATABANK/SPORTINFRASTRUCTURENTYPE/Pages/Overdektezwembaden.aspx>
- Fory, M. (2018, 01 01). *Privézwemlessen*. Opgeroepen op 01 29, 2018, van MykonosZwembad: www.mykonoszwembad.be
- Gemeenschapsonderwijs Vlaanderen. (2015, 01 01). *Leerplan Basisonderwijs*. Opgeroepen op 02 03, 2018, van Gemeenschapsonderwijs: <http://pro.g-o.be/>
- Gemeente Tessenderlo. (2018, 01 01). *Privélesgevers*. Opgeroepen op 11 25, 2017, van Tessenderlo: www.tessenderlo.be
- Gezinssport Vlaanderen. (2018, 01 01). *Sportclubs*. Opgehaald van Gezinssport Vlaanderen: www.gezinssportvlaanderen.be
- ISB - Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid. (2018, 01 01). *Zwembaden*. Opgeroepen op 05 03, 2018, van ISBvzw: www.isbvzw.be
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2016, 01 01). *Groot motorisch bewegen - zwemmen*. Opgeroepen op 03 17, 2018, van ZILL Katholiek onderwijs: zill.katholiekonderwijs.vlaanderen
- LAGO. (2018, 01 01). *LAGO*. Opgeroepen op 04 03, 2018, van LAGO - Pelt: www.lago.be/pelt
- Pédroletti, M. (2009). Zo leer ik mijn kind zwemmen, van watergewenning tot de juiste zwemslagen. In M. Pédroletti, *Zo leer ik mijn kind zwemmen, van watergewenning tot de juiste zwemslagen* (M. Lindt, Vert., p. 112). Aartselaar: Zuidnederlandse Uitgeverij N.V.
- Roelandt, F., & De Busscher, J. (/). De speeltuin in het water. In F. Roelandt, & J. De Busscher, *De speeltuin in het water* (p. 239). Gent: Guido NV.

Roelandt, F., Jans, L., & Bocklandt, M. (2012). Samen naar het zwembad, de eerste stappen voor baby's, peuters en kleuters. In F. Roelandt, L. Jans, & M. Bocklandt, *Samen naar het zwembad, de eerste stappen voor baby's, peuters en kleuters* (p. 66). Gent: Academia Press.

Roelandt, F., Soons, B., Van Schuylenbergh, R., & Van Gerven, P. (2014). Een leerlijn zwemmen: safe and simple. In F. Roelandt, B. Soons, R. Van Schuylenbergh, & P. Van Gerven, *Een leerlijn zwemmen: safe and simple* (p. /). Den Haag: ACCO Leuven.

Slee, F., & Vehmeijer, M. (2014). Pas op, kijk uit!: voorkom de meest voorkomende kinderongevallen. In F. Slee, & M. Vehmeijer, *Pas op, kijk uit!: voorkom de meest voorkomende kinderongevallen*. (p. 221). Antwerpen: Spectrum.

Sportoase. (2018, 01 01). *Zwemschool*. Opgeroepen op 02 27, 2018, van Sportoase: www.sportoase.be

Stad Genk. (2018, 01 01). *Zwemlessen*. Opgeroepen op 14 04, 2018, van SportInGenk: www.sportingenk.be

Vandenabeele, B. (2007). Start to swim, als een vis in het water. In B. Vandenabeele, *Start to swim, als een vis in het water* (p. 98). Brugge: Uitgeverij Vanden Broele.

Vlaamse overheid. (2017, 09 01). *Eindtermen Basisonderwijs*. Opgeroepen op 10 10, 2017, van Eindtermen Vlaanderen: eindtermen.vlaanderen.be

VZF. (2018, 01 01). *Clubs*. Opgeroepen op 10 08, 2017, van Vlaamse Zwemfederatie: www.zwemfed.be

WASA Academy. (2015, 08 01). *WASA Academy*. Opgeroepen op 02 13, 2018, van WASA Academy: www.watersafety.be

Geraadpleegde werken

Vlaamse zwemfederatie. (2017). Beleidsplan VZF 2017-2020. Geraadpleegd van http://www.zwemfed.be/sites/default/files/Beleidsplan%20VZF%202017-2020%20versie%20web_1.pdf

ISB. (2015). Kerngetallen Overheidszwembaden 2013-2015. Geraadpleegd van <http://www.isbvzw.be/nl/420/collections/437/kengetallen-zwembaden.html>

Roelandt, F., & Nassen, D. (2014). Een leerlijn zwemmen, safe and simple. Vlaams tijdschrift voor sportbeheer, 45(243), 18-25. Geraadpleegd van <http://isb.colo.ba.be/doc/Artik/Vts/243/zwembad.pdf>

Vlaamse Trainersschool, & Vlaamse Zwemfederatie. (Reds.). (2014). Initiator Zwemmen. Brussel, België: VTS.

Slee, F., & Vehmeijer, M. (2014). Pas op, kijk uit!. Antwerpen, België: Spectrum.

Grafieken

Grafiek 1: zwemlesaanbieders in Limburgse zwembaden

Bron: bevraging door middel van steekproef

Grafiek 2: voorwaarden die aan externe privélesgevers gesteld worden

Bron: kerngetallen Overheidszwembaden 2013-2015

Grafiek 3: privézwemlessen in Limburg

Bron: bevraging door telefonisch contact met de zwembaden

Grafiek 4: bevroegde diploma's in Limburgse zwembaden

Bron: bevraging door steekproef

Artikels

Artikel 1: Zwemleraar, behaal eerst een diploma

Bron: AVS (11/09/2014)

Artikel 2: Hondjesslag niet langer taboe

Bron: Het Laatste Nieuws (24/09/2014)

Figuren

Figuur 1: overzicht VTS-kwalificaties zwemmen naar functies

Bron: cursus initiator zwemmen, 2014

Figuur 2: Stappenplan nieuwe leerlijn

Bron: Fred Brevet

Figuur 3: WASA-test met uitleg

Bron: WASA

Figuur 4: brevetten Fred Brevet

Bron: Fred Brevet

Figuur 5: eindtermen zwemmen basisonderwijs

Bron: <http://eindtermen.vlaanderen.be/basisonderwijs/>

Figuur 6: leerlijn zwemmen in het Gemeenschapsonderwijs

Bron: FUNdamental 10: in het zwemonderwijs focussen op watersafety

Figuur 7: leerlijn zwemmen in het Katholiek Onderwijs

Bron: ZILL, leerplan Katholiek Onderwijs

8 Bijlagen

8.1 Bijlage 1: Interview met David De Wandel, Directeur Sportkaderopleidingen Zwemmen

In de beoordeling van jeugdsportclubs bij het Jeugdsportfonds zie ik dat zowel leerkrachten LO als trainers van VTS worden erkend als gediplomeerd lesgever. Welke pedagogische diploma's worden door de VZF aanvaard? Het diploma leerkracht LO en een VTS-diploma worden in dit beoordelingsschema als gelijkwaardig beschouwd. In de vrijstellingstabel van VTS vind ik enkel een vrijstelling terug voor het algemeen gedeelte.

Binnen het Jeugdsportfonds van de VZF stimuleren wij bachelors en masters LO om zich te laten assimileren bij de Vlaamse Trainersschool. Voor bachelors is het zeer belangrijk dat zij via de clubsecretaris aangeven dat ze niet alleen bachelor LO zijn, maar ook dat ze via een assimilatieprocedure het diploma initiator kunnen bekomen. Dat is al een pedagogische kwalificatie. Maar met andere pedagogische diploma's zal men specifiek de diploma's bedoelen die er zijn om les te geven. Dus iemand die opvoeding heeft gestudeerd een lerarenopleiding heeft gevolgd zal daarvoor ook iets van beloning ontvangen. We gaan ervan uit dat de kwaliteit van de les wordt bepaald door de sporttechnische bagage, alsook de didactische kwalificatie. Het voornaamste doel van een initiatorcursus is om de cursist te leren lesgever. We gaan ervan uit dat een leerkracht LO een goede lesgever is omdat hij vaak meer ervaring heeft in het lesgeven aan kinderen.

Iemand met een pedagogisch diploma krijgt enkel een vrijstelling voor het algemeen gedeelte.

Dat klopt. Men gaat ervan uit dat dit los staat van de sporttak. Het is niet omdat je een goede lesgever bent, dat je per definitie alle sporten goed kan aanbrengen. Daarom geeft men vanuit de VTS een vrijstelling voor het algemeen gedeelte.

Is een afgestudeerde bachelor leraar lichamelijke opvoeding een volwaardige initiator zwemmen?

Ja, die diploma's worden geassimileerd. Dit is ook terug te vinden in de assimilatietafel van de Vlaamse Trainersschool. Vroeger werden alle masters LO generiek geassimileerd met initiators in 8 verschillende sporten. Bij een bachelor LO moet je dit zelf aanvragen. Je moet je diploma doorgeven en je krijgt dan van de VTS een diploma initiator zwemmen. Je moet wel kunnen aantonen dat je voor de sport waarvoor je die aanvraag indient, de sporttak sporttechnisch voldoende beheerst. Je zal moeten voldoen aan alle sportspecifieke toelatings-voorwaarden inclusief ervaring en/of sporttechnische proef.

Wat is het grote verschil tussen de opleiding op hogeschool en de opleiding initiator?

Er zijn twee aspecten. Men gaat ervan uit dat een student LO veel breder en wetenschappelijker onderlegd is, dan wat er gebeurt op initiatorsniveau. De initiatoropleiding heeft voornamelijk als doel het leren lesgeven. Dus als je het bekijkt, heb je 70 uur om te leren lesgeven. Dat gaat een student LO wel kunnen. Wat heeft een student LO dan nog specifiek nodig? Dat is de sporttechnische kennis. We gaan ervan uit dat het pakket zwemmen dat op de hogeschool of universiteit

wordt aangeboden voldoende is. Dit moet je kritisch bekijken. Want stel dat dit eigenlijk niet voldoende blijkt te zijn, dan zou dat betekenen dat een bachelor LO een heel goede lesgever is, maar niet voldoende sporttechnische bagage heeft meegekregen. Er zijn op dit gebied heel grote verschillen tussen de hogescholen en universiteiten. We hopen dat iedere opleiding ervoor zorgt dat zijn gedeelte zwemmen de theoretische bagage van het diploma initiator zwemmen dekt.

Is er een mogelijkheid om een korte opleiding te volgen om de beginselen van het zwemlesgeven onder de knie te krijgen?

We hebben hierover nagedacht, maar de vraag hiernaar bleek beperkt te zijn. Om enkele drempels weg te nemen, hebben we ervoor gezorgd dat het jaarlijks aantal opleidingen is gestegen. Er zijn nu ongeveer 20 opleidingen per jaar. Dit betekent dat mensen meer mogelijkheden hebben om een cursus te volgen en ook minder ver moeten rijden. Op dit moment behalen elk jaar 250 tot 300 cursisten hun diploma initiator.

Hoe werkt de VZF samen met scholen, onderwijs, hogescholen? Hoe zou de VZF deze samenwerking graag zien?

Wij werken in eerste instantie vooral voor onze clubs en leden. Er is wel een samenwerkingsverband met de Vlaamse Trainersschool en een samenwerking tussen de hogescholen, universiteiten, Vlaamse overheid, Sport Vlaanderen en de federatie. Deze samenwerking gebeurt via de denkcel zwemmen. Dat is een beslissingsorgaan, een jaarlijkse vergadering waarin al die partners aanwezig zijn. Elk jaar worden er kennis en ideeën uitgewisseld.

Wij richten onze prioriteit niet tot scholen om bijvoorbeeld mee studenten op te leiden. Dat is de taak van de hogeschool of universiteit. Sport en onderwijs zijn twee afzonderlijke bevoegdheden en lopen dus vrij gescheiden. Deze banden kunnen zeker intensiever worden. De VZF probeert door het uitschrijven van onderwerpen voor bachelorproeven nauwer samen te werken met de hogescholen. Wij gaan niet pro-actief hogescholen of universiteiten benaderen om te zeggen hoe zij hun opleiding zwemmen moeten organiseren. De hogescholen en universiteiten zijn hier vrij in en moeten hierover geen verantwoording afleggen tegenover de VZF.

In welke mate heeft de VZF inspraak gehad in de nieuwe leerlijn?

De leerlijn is een theoretisch concept van Baan 4 en de VZF is niet betrokken geweest bij conceptie, maar wel bij de implementatiefase. Het ISB heeft een groep mensen samengesteld, de mensen van Baan 4, SVS, de scholenkoepels, de zwemfederatie, de reddingsfederatie, de triathlonfederatie, iedereen die te maken heeft met zwemmen. Het doel was om alle partners te winnen voor de nieuwe leerlijn. Baan 5 probeerde iedereen te winnen voor het idee om iedereen eerst waterveilig te maken en dan pas voor een technisch correcte zwemslag te gaan. Deze nieuwe leerlijn was voor ons niet vanzelfsprekend. Wij hadden het gevoel dat Baan 4 de nadruk had gelegd op het waterveilig zijn en niet op het mooi leren zwemmen. We waren daar niet zo gelukkig mee, omdat we schrik hadden dat de kinderen minder technisch zouden leren zwemmen. Maar sindsdien hebben wij een duidelijke keuze gemaakt als federatie om de dubbele boodschap te geven. We willen dat clubs ernaar streven om kinderen waterveilig te maken, maar het verplaatsen in het water moet gebeuren volgens een genormeerde zwemslag. Op die manier vang je twee vliegen in één klap. Verplaatsen op de rug gebeurt in rugslag en

verplaatsen op de buik in het water gebeurt in crawl of schoolslag. Dit is een win-winsituatie. Het is wel zo dat voor de kinderen die niet aan sportzwemmen zullen gaan doen, het minder belangrijk is dat zij een mooie techniek beheersen. Maar van onze leden, die in onze clubs leren zwemmen, wordt wel verwacht dat ze meer kunnen dan enkel hun hoofd boven water houden. Dus moeten we met onze clubs toch wel verder gaan dan enkel waterveiligheid. Het is de maatschappelijke plicht van de overheid ervoor te zorgen dat elk kind waterveilig is. Als federatie moeten we binnen onze clubs ernaar streven om ieder kind waterveilig te maken en hen een correcte zwemslag aan te leren, zodat zoveel mogelijk kinderen de kans krijgen om te kunnen doorstromen naar het sportzwemmen of het competitiezwemmen.

Hoe weet ik als ouder (en leek in de zwemwereld) dat de gekozen club kwaliteitsvol zwemonderwijs aanbiedt? Wordt dit duidelijk uitgedragen door de club?

Wij zijn hier volop mee bezig. Op dit moment proberen we via het jeugdfonds de clubs te stimuleren om een kwaliteitsvol jeugdbeleid uit te bouwen. We labelen de clubs met een bronzen, zilveren of gouden druppel. De clubs die hieraan deelnemen zouden hoog moeten scoren wat betreft de kwalificaties van de lesgevers. Het criteria 'opleiding' weegt het zwaarste door in de beoordeling van het jeugdsportfonds. We vinden dat de kwaliteit van het lesonderricht in grote mate afhangt van de kwalificatiegraad. Daarom zorgen we ervoor dat de clubs hoog moeten scoren op kwalificatie en bijscholing om een label te behalen. In het beleidsplan 2017-2020 kan je terugvinden dat we nagaan welke clubs recreatief of competitief gefocust zijn, welke clubs in staat zijn om zwemmers op te leiden tot op nationaal of internationaal niveau. Zo kunnen we zien op welke manier clubs van elkaar te onderscheiden zijn. Dit gebeurt op een positieve manier. Het is niet zo dat clubs die het minder goed doen of minder mogelijkheden hebben, gestraft worden. We gaan voornamelijk de clubs die goed bezig zijn en die gaan voor maximaal opgeleide trainers meer belonen.

Hoe staat de VZF tegenover de privatisering in de zwembaden en de zwemlessen?

We merken dat de impact hiervan bijna onbestaande is en zien dat wij voor zwemlessen toch vaak de eerste keuze blijken te zijn. Bovendien is de vraag zo groot en kan alleen ons aanbod die vraag niet volledig beantwoorden. Bovendien moeten we privatisering niet als slecht beschouwen. Door deze tendens worden de openingsuren van zwembaden verder opengetrokken. Dit opent weer nieuwe perspectieven voor onze clubs. We moeten er wel voor zorgen dat clubs hun plaats kunnen behouden. We zien dat deze private zwembaden vaak zelf een zwemschool opstarten. Deze private ondernemingen kunnen hun eigen initiatieven voortrekken.

In de beleidsnota 2017-2020 staat dat het beschikbaar zwemwater afneemt en de stijgende concurrentie een bedreiging vormt. De VZF wilt zich als prioritaire partner in de organisatie van de zwemsport en kwaliteitsvol zwemondericht profileren. Daarom zullen acties worden ondernomen zoals het voeren van sensibiliseringscampagnes en gesprekken met beleidsvoerders inzake het bouwen van nieuwe zwembaden.

Wat zou de kostprijs moeten zijn van een zwemles in een club of privé?

Hier kan ik niet op antwoorden. Ik spreek hier uit persoonlijke naam en niet namens de federatie. Een zwemles in Vlaanderen varieert van enkele euro's voor 45 minuten tot 30 euro per uur als je dit volgt bij een privélesgever, al dan niet officieel, gefactureerd of als zelfstandige in bijberoep. Er zijn veel manieren om je te laten vergoeden. De markt ligt volledig open. Als een kind zich inschrijft in een traditionele zwemclub, dan spreek je over lidgelden van 200-300 euro per jaar. Als je dat deelt door het aantal uren dat ze hiervoor les kunnen volgen, dan kom je uit op enkele euro's per les. Het zal vooral een uitdaging worden voor clubs om die kwaliteit te blijven leveren voor deze prijs. Ik durf zeggen dat zij heel scherpe tarieven hanteren en daar bovenop een behoorlijk hoge kwaliteit kunnen garanderen. Op dit moment is de kwalificatiegraad van alle trainers binnen onze federatie 54%. We komen van begin veertig procent. De gemiddelde kwalificatiegraad van alle sportclubs in Vlaanderen ligt momenteel op +/- 45%. Dit betekent dat wij toch tien procent boven het gemiddelde zitten. Maar the sky is the limit. Wij blijven proberen om dit percentage omhoog te trekken, maar 100% blijft een utopie. Je hebt altijd een groep lesgevers, zwemouders die komen en gaan. Vaak gebeurt dat gaan voordat zij een kwalificatie behalen. We moeten vooral deze groep naar onze bijscholingen krijgen en ervoor zorgen dat zij functioneren onder leiding van een gediplomeerde initiator.

Wat zullen de grootste uitdagingen zijn in de toekomst?

Het is voor ons de grootste uitdaging om voldoende mogelijkheden te creëren om kwaliteitsvolle zwemlessen aan te bieden. Met andere woorden voldoende zwembaden en zwemwater om al die kinderen te leren zwemmen. De VZF en VTS kiezen ervoor voor een zo hoog mogelijke kwalificatiegraad. Dit betekent dat ons prioritaire doel is dat elke lesgever minimaal initiator is.

8.2 Bijlage 2: Overzicht zwembaden en zwemscholen in Limburg

GEMEENTE	ZWEMBAD	ORGANISATIE	TAK
Lommel	Stedelijk zwembad	LWB	Zwemclub
		Gezinssportfederatie Lommel	Gezinssport Vlaanderen
Hamont-Achel	't Wilgenhof	/	/
Overpelt	LAGOH Dommelhof	OZV	Zwemclub
		ZCN	Zwemclub
		De Waterlelies	Zwemclub
		S&R	Privé
	Sint Oda	Gezinsbond Overpelt	Gezinssport Vlaanderen
Bree	De Sprink	DMB	Zwemclub
		Gemeente Bree	Sportdienst
Leopoldsburg	De Merel	DiZV	Zwemclub
		Zwemclub Keiheuvel	Zwemclub
		Gemeente Leopoldsburg	Sportdienst
Tessenderlo	De Vloetlijn	TesSwim	Zwemclub
		Gemeente Tessenderlo	Sportdienst
		Gsf Tessenderlo	Gezinssport Vlaanderen
Houthalen	Molenheide	ZWIM	Zwemclub
	Bosberg	ZD	Zwemclub
Beringen	Sportoase	Sportoase	Privé
		DBT	Zwemclub
		ZBM	Zwemclub
		ZD	Zwemclub
		Avali	Zwemclub
		Recreas Zonhoven	Omnisportfederatie
		Paal Vooruit	Omnisportfederatie
Heusden-Zolder	Terlaemen	/	/
Lummen	De Vijfsprong	Zwembad gesloten	
Hasselt	Stedelijk zwembad	HZS	Zwemclub
		Piranha's	Zwemclub
		Stad Hasselt	Sportdienst
	Mykonos	Marcel Fory	Privé
	VTI Mariaburcht	GSF Stevoort	Gezinssport
Genk	Stedelijk zwembad Genk	GZVN	Zwemclub
		Stad Genk	Sportdienst

	Stedelijk zwembad Genk en Boxbergheide	Gezinssport Bondsspetters Genk	Gezinssport Vlaanderen
	Boxbergheide	Sporta	VZW
Maasmechelen	Prinsenpark	ZCM	Zwemclub
		AZVM	Zwemclub 19
		Maasmechelen	Sportdienst
		Waterratjes	Gezinssport Vlaanderen
	Home Fabiola	Gsf 'de Badvisjes' Maasland Zwemmen	Gezinssport Vlaanderen
		Gsf Dilsen-stokkem	Gezinssport Vlaanderen
Bilzen	De Kimpel	ZDKB	Zwemclub
		Orca Bilzen	Gezinssport Vlaanderen
		Sportdienst Bilzen	Sportdienst
	Psychiatrisch Centrum	Sint Jozef	Zwemclub
Rotem	De Haeg	LiZV	Zwemclub
Maaseik	Aquadroom	MZVL	Zwemclub
		De Doordrijvers	Zwemclub
		Aquadroom	Privé
		Zwemmen gezinsbond fusie Kinrooi	Gezinssport Vlaanderen
Opglabbeek	Wilhelm Tell	Waterratjes	Gezinssport Vlaanderen
		Zwemgroep ALO	Zwemclub
		Assorti	Zwemclub
Sint-Truiden	Sint Pieter	De Haaien	Gezinssport Vlaanderen
		Zwemclub Haspengouw	Gezinssport Vlaanderen
		Gezinsbond Herk De Stad	Gezinssport Vlaanderen
		Gezinssportfederatie Ordingen Watergewenning	Gezinssport Vlaanderen
		STZC	Zwemclub
		Ten Men Zwemkring	Zwemclub
		Truiense Dolfijntjes	Zwemclub
		Zwemschool Olympia	Zwemclub
Zutendaal	Park Landal Mooi Zutendaal	Gsf Zutendaal	Gezinssport Vlaanderen

Lanaken	Fitness Traffic	Watergewenning Gellik	Gezinssport Vlaanderen
Voeren	Zwembad Provinciale School	Zwemclub Voeren	Gezinssport Vlaanderen
Riemst	Neptunus	Neptunus	Privé
		Neptunus	Zwemclub
Hoeselt	Ter Kommen	Sportdienst Hoeselt	Sportdienst
Diepenbeek	Sint Gerardus	GSVT	Zwemclub
Tongeren	Eburons Dome	Gezinsbond Vlijtingen	Gezinssport Vlaanderen
		Sportoase	Privé
	VIIO Humaniora	/	/

8.3 Bijlage 3: De verschillende actoren in het zwembad

P R I V E	
	<ul style="list-style-type: none"> • Eigenaar en beheer van eigen zwembaden • Bieden eigen zwemlessen aan • Werken met eigen diploma's • Elk centrum is verantwoordelijk voor een groep in de zwemschool en werkt voor een lessenreeks alle lesvoorbereidingen uit. <p>Bv. Sportoase Beringen: zwemschoolverantwoordelijke werkt 10 lessen uit voor de Gekke Garnalen</p>
	
	<ul style="list-style-type: none"> • Eigenaar van de zwembaden in Rotem en Maaseik • Werken sinds 01/09/2016 volgens de nieuwe leerlijn • Groepsindeling volgens de nieuwe leerlijn
Z W E M C L U B	
	<ul style="list-style-type: none"> • Watergewenning samen met één begeleider (ouder, grootouder, tante, nonkel,...) • Zwemlessen met lesgever • Gebruiken zwemdiploma's van het NRZ
	
	<ul style="list-style-type: none"> • Starten vanaf 3 jaar met begeleiding van een ouder • Beginnen met watergewenning en aanleren van schoolslag
	<div style="display: flex; align-items: center;"> <ul style="list-style-type: none"> • Zwemclubs met competitie en/of recreatie afdeling kunnen zich aansluiten bij de VZF <ul style="list-style-type: none"> ○ LWB, OZV, De Waterlelies, DMB, MZL, LIZV, ZD, ZWIM, DBT, ZBM, Tesswim, GZVN, KZHS, Orca, ZDKB, ZM ○ = 47% ○ Clubs moeten voldoen aan de voorwaarden opgelegd door VZF om lid te worden (terug te vinden in het huishoudelijk reglement op de site) </div>

<p>G V E L Z A I A N N S D S E P R O E R N T</p>	 <ul style="list-style-type: none"> • 30 jaar geleden gestart met het project 'watergewenning en kleuterzwemmen' • Handboek 'Met baby's, peuters en kleuters naar het zwembad' <p>verhaalt de structuur qua groepsverdeling en de gebruikte zwembrevetten door GSV, alsook oefeningen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leesboekje 'Kijk, ik zwem!' om kinderen warm te maken om te gaan zwemmen • Didactische kijkwijzers watergewenning: zijn waterbestendig en gemakkelijk te gebruiken in de zwemles. • Beiden te bestellen op de webshop van GSV. • GSV richt zich vooral op watergewenning en zwemles aan peuters en kleuters. • Concept watergewenning en kleuterzwemmen past binnen de nieuwe leerlijn • Sportclubs aangesloten bij GSV kunnen kiezen tussen eigen brevetten (gratis) en de brevetten van ISB (betalend)
<p>S P O R T D I E N S T</p>	<p>Coördinatie gebeurt door ISB.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bree • Leopoldsburg • Tessenderlo <ul style="list-style-type: none"> ○ Van bovenstaande sportdiensten werd geen informatie teruggevonden. • Hasselt • Genk <ul style="list-style-type: none"> ○ De sportdiensten van Hasselt en Genk zijn mee in het traject van het invoeren van de nieuwe leerlijn gestapt. Zij verwachten ook dat de andere actoren aanwezig in het zwembad meestappen in het verhaal. Dit is mogelijk door een groot overleg waarbij alle actoren aanwezig zijn. De sportdienst legt het nieuwe concept uit. Het nieuwe project wordt uitgetest en door regelmatige bijsturing verder uitgewerkt en eventueel aangepast. • Bilzen • Hoeselt <ul style="list-style-type: none"> ○ Bovenstaande sportdiensten werken bij de watergewenning volgens de nieuwe leerlijn. Na het waterwennen wordt overgeschakeld naar het aanleren van schoolslag.

8.4 Bijlage 4: Panathlonverklaring

PANATHLON

PANATHLON

Rechten
van het Kind
in de Sport

- Alle kinderen hebben het recht sport te beoefenen.
- Zich te vermaken en te spelen.
- In een gezonde omgeving te leven.
- Waardig behandeld te worden.
- **Getraind en begeleid te worden door competente mensen.**
- Deel te nemen aan training die aangepast is aan hun leeftijd, individueel ritme en mogelijkheden.
- Zich te meten met kinderen van hetzelfde niveau in een aangepaste competitie.
- In veilige omstandigheden aan sport te doen.
- Te rusten.
- De kans te krijgen kampioen te worden, of het niet te worden.

info@panathlon.be

LUDIS JUNGIT
"Verenigd door de sport"

www.panathlon.be